

***Et fixerum
i provinsen***

Den 1. december 2016 åbnede et stofindtagelsesrum og et sundhedsrum hos Kirkens Korshærs varmetue i Vejle. Det er Danmarks sjette stofindtagelses- og sundhedsrum og samtidigt de første, som ikke ligger i en af landets tre største byer. STOF har besøgt Vejle for at høre, hvordan det første år er gået.

AF KARINA LUISE ANDERSEN

Hvis man følger gaden *Flegmade* i Vejle, kan man i den ene ende finde to af byens meget besøgte rekreative områder, Byparken og Mariaparken, samt kulturinstitutionerne Vejle Musikteater og Vejle Kunstmuseum og tæt derved Vejle Gågade. Kører man den anden vej, møder man flere af Vejles uddannelsesinstitutioner, bl.a. Syddansk Erhvervsskole, VUC og Vejle Handelskole samt et af byens to gymnasier - Rosborg Gymnasium. Undervejs på *Flegmade*, lige bag Kirkens Korshærs genbrugsbutikker, ligger Kirkens Korshærs varmetue, som har været på adressen i 9 år, og hvor den nyeste tilføjelse er et stofindtagelsesrum og et sundhedsrum - i daglig tale samlet kaldet Sundhedsafdelingen af personale og brugere.

Sundhedsafdelingens centrale beliggenhed og nære afstand til byens rekreative områder, boligområder og uddannelsesinstitutioner vækkede i starten bekymring blandt nogle borgere og politikere. Overordnet har der dog været stor velvilje blandt borgerne og politikerne i Vejle til at støtte op om etableringen af et stofindtagelsesrum og et sundhedsrum, som fra kommunens side blev vurderet til at ville have en målgruppe på omkring 70 misbrugere i byen.

Jens Lundsgaard og Tove Mikkelsen - som henholdsvis er leder af Kirkens Korshær i Vejle og afdelingsleder i varmetuen og *Sundhedsafdelingen* - fortæller, at hele processen fra idé til etablering af et stofindtagelsesrum og et sundhedsrum i Vejle gik meget hurtigt, og at det skyldes, at der var stor politisk velvilje og opbakning i Vejle Kommune til projektet.

Man ville fra kommunens side gøre noget ved, at der i visse områder af Vejle by forsamlede sig mange stofbrugere. Det skabte utryghed både for byens borgere generelt og også for brugerne selv, der følte sig nødsagede til at indtage deres stoffer uden adgang til rene redskaber eller adgang til akut hjælp f.eks. i forbindelse med overdoser.

Da den endelige politiske beslutning var taget, bød Kirkens Korshær ind med lokaler og lyst til at varetage opgaven med etableringen af et stofindtagelsesrum og et sundhedsrum, fordi man i Kirkens Korshær har erfaring med at drive lignende rum i Aarhus og i Odense.

I praktik i Odense

Da Kirkens Korshær i Vejle fik tildelt opgaven, valgte personalet at tage i praktik hos Kirkens Korshær i Odense for at lære af de erfaringer, man havde gjort sig der, og undersøge, hvad der kunne tages med tilbage til Vejle.

'Kirkens Korshær i Odense har gjort vigtige erfaringer, så de havde gjort en stor del af forarbejdet for os, som vi kunne lære af,' fortæller Tove Mikkelsen og fortsætter: 'Der var i virkeligheden kun behov for små justeringer, når vi skulle overføre arbejdet til Vejle. Vi har justeret til det, vi kalder 'Vejle-modellen', som eksempelvis er en lidt mindre klar opdeling mellem sundhedspersonale og socialpersonale, end de har i de større byer - her arbejder vi lidt mere over det hele.'

'Der er dog ingen tvivl om, at misbrugsmiljøerne i de tre store byer og så i Vejle er meget forskellige,' fortæller Jens Lundsgaard. 'Der er helt klart en mere "loose" stemning i misbrugsmiljøet i Vejle, end der er i Odense, Aarhus og København, så vi kan tillade os nogle lidt løsere strukturer,' siger han og uddyber, at misbrugsmiljøet i Vejle er lidt mindre uroligt og voldeligt end i de større byer, og derfor er der ikke behov for en helt så fast struktur. Det betyder dog ikke, at de i Vejle ikke har klare regler - eksempelvis med karantæner for voldsom adfærd - eller at de ikke har en stor spændvidde i typen af brugere, der bruger både varmetuen og *Sundhedsafdelingen* hos Kirkens Korshær. Eksempelvis fortæller Jens Lundsgaard, at de i Vejle oplever flere og flere stofbrugere, der medicinere sig selv for psykisk sygdom. Noget, han ved, man også oplever i de større byer.

Reaktioner fra byen og borgerne

Der er kommet en øget tilgang af brugere hos Kirkens Korshær i Vejle, efter *Sundhedsafdelingen* er åbnet, og de mange flere stofbrugere i området har gjort, at man fra Kirkens Korshærs side har gjort meget ud af at involvere de nærmeste naboer i de nærliggende boligblokke for at skabe tryghed.

'Vi har brugt en del krudt på at oplyse både internt og eksternt,' siger Jens Lundsgaard og forklarer, at man dels har forsøgt at tale med stofbrugere om, hvad det indebærer at færdes ordentligt i området, og at man dels også har inviteret naboerne på besøg hos Kirkens Korshær, så de kan se og høre om de faciliteter, der udbydes til stofbrugere. Og disse tiltag har forbedret dialogen med og relationen til naboerne.

Hen over sommeren 2017 har der dog været en række skrivelser i medierne, bl.a. fra politisk hold. Det er blevet hævdet, at der i Byparken - som er blandt de nærmeste naboer til *Sundhedsafdelingen* - opholder sig mange flere stofbrugere end før med dertilhørende støj og affald, inklusive brugte injektionsredskaber.

'Der er en tendens til, at man i misbrugsmiljøet rykker rundt i byen,' fortæller Tove Mikkelsen. 'Da jeg startede mit arbejde i Kirkens Korshær for ti år siden, var der mange, der hang ud ved åen, og senere rykkede de så ned mod havnen, og der var også mange, der opholdt sig under Højbanen og i Vestergade. Nu er der så måske en tendens til, at flere opholder sig i nærheden af os, bl.a. i Byparken, og det kan godt være, fordi vi har åbnet *Sundhedsafdelingen*, men det kan også være en del af den tendens, at man rykker rundt, hvor man føler, man kan være.'

Jens Lundsgaard tilføjer: 'Vores brugere er jo heller ikke blinde for æstetik, og de vil jo også gerne opholde sig et sted, hvor der er køn natur at se på. Men det er klart, at hvis der er nåle i det offentlige rum, så er det fuldstændigt uacceptabelt, og det fortæller vi også vores brugere. Byparken er jo som udgangspunkt ikke Kirkens Korshærs ansvar, men det er relationen til vores naboer, så derfor tager vi det meget alvorligt, hvis der er et problem. Det skal der ikke være tvivl om.'

'Det er de gode øjeblikke, der tæller'

'Da jeg startede med at arbejde i Kirkens Korshær for 20 år siden, var det med en naiv forestilling om at ville

gøre en forskel i verden, og når jeg siger naiv, så er det, fordi jeg nu forstår, at man ikke kan ændre verden.

Vores og vores medarbejders vigtigste værktøjer er at være menneske og bruge os selv til at skabe relationer til de borgere, der kommer her,' siger Jens Lundsgaard. Tove Mikkelsen supplerer: 'Mange tænker, at det må være rigtig hårdt at arbejde i sådan et job her, og det kan det også være. Og hver dag, inden vi tager hjem, samles vi da også lige og taler om dagen, bruger sort humor og får snakket om, hvis nogen har haft en træls oplevelse, så man ikke tager det med sig hjem. Men det er vigtigt, at man som medarbejder husker at samle på de små gode ting og øjeblikke, der kan ske for og med de mennesker, der kommer her. Apropos det, Jens siger om, at man ikke kan ændre verden: Vi plejer i stedet at sige, at det er de gode øjeblikke, der tæller.'

Jens og Tove mener derfor, at det er helt centralt i arbejdet med stofbrugere at forstå, hvad afhængighed er. Og at vide, at et misbrug kan være så altopslugende for et menneskes hverdag, at man først og fremmest er sin afhængighed, mere end man er et menneske med relationer til andre mennesker. Og dét kan være svært for andre borgere - der ikke kender til misbrug og afhængighed - at relatere til, fortæller de to. Derfor er det også vigtigt at få kommunikeret ud til omverdenen, at et stofindtagelsesrum kan være et værktøj, der kan hjælpe stofbrugere til bedre at kontrollere deres afhængighed. Ud fra den præmis kan mange borgere godt acceptere etableringen af et "fixerum", også selv om det for nogle kan være svært at se igennem fingre med, at man i princippet hjælper en stofbruger med at vedligeholde sit misbrug. Men for Jens Lundsgaard og Tove Mikkelsen er det at skabe et bedre liv for stofbrugere det vigtigste arbejde for *Sundhedsafdelingen* - i højere grad end nødvendigvis at have som mål, at alle skal af med deres afhængighed. 'Det handler om de bittesmå solstrålehistorier og at skabe ligeværdighed,' siger Jens Lundsgaard, 'og her er relationen mellem os og brugerne et værktøj, ikke et formål.'

Hjælp til tænderne eller blodprøverne

At skabe gode og ligeværdige relationer til de mest udsatte borgere ser Martin Nielsen, der er sundhedsmedarbejder hos Kirkens Korshær, også som afgørende i sit arbejde. Selv om han nogle gange har måttet

forsvare sig (også over for familie og venner) i forhold til, hvorfor han har lyst til at have sådan et arbejde, så finder han det meningsfyldt både for sig selv og for stofbrugere. Martin Nielsen arbejder til dagligt i både varmastuen og *Sundhedsafdelingen* og er en af de nye ansatte, som Kirkens Korshærs personale i Vejle blev udvidet med, da stofindtagelses- og sundhedsrummene skulle etableres. Martin fortæller ligesom Jens Lundsgaard og Tove Mikkelsen, at den vigtigste del af hans arbejde handler om de sundhedsmuligheder og den tryghed for brugerne, som et godt relationsarbejde kan være med til at skabe. Martin Nielsen har gennem sit arbejde fx været med til at redde folk, der var ved at dø af en overdosis. Han har også sørget for, at flere brugere fik vigtig tandlægehjælp eller følgeskab til lægen. 'Vi forventer ikke noget af vores brugere,' fortæller Martin Nielsen, 'og det skaber en tryghed for dem, at vi ikke kræver noget af dem.'

I starten var der dog ikke mange af varmastuens faste brugere eller Vejles stofbrugere i det hele taget,

der var meget for at benytte sig af stofindtagelsesrummet eller sundhedsrummet. De skulle lige se det hele an. Martin Nielsen siger, at han i den første uges tid gik og havde sine tvivl, om hvorvidt rummene overhovedet ville slå an i Vejle. Men det hele ændrede sig på én dag, fortæller han.

'En dag kom der en gruppe af både misbrugere, som vi kendte fra varmastuen, og nogle, vi ikke kendte. De satte sig i gården (udendørs areal tilhørende varmastuen, red.) i et stykke tid og småsludrede og delte en flaske vodka. Så rejste de sig op i samlet flok og gik ind i varmastuen og over til *Sundhedsafdelingen* og ville gerne alle sammen prøve stofindtagelsesrummet. Derefter fik vi flere og flere brugere af rummene.'

I stedet for at sidde ude i busken

Ifølge Martin Nielsen er det dog stadig en svær overgang for mange stofbrugere at sidde i varmastuen og så åbenlyst gå over til *Sundhedsafdelingen*. Afdelingen ligger nemlig i forbindelse med varmastuen, så det

Stofindtagelsesrum hos Kirkens Korshær i Vejle. Fotograf: Kirkens Korshær

Kirkens Korshær i Vejle på Flegmade. Bag de to store genbrugsbutikker ligger varimestuen og Sundhedsafdelingen.

kan ikke skjules, hvor man er på vej hen. Mange vil helst ikke stå åbent ved, at de har et misbrug. Det er noget, brugeren 'Bent' (redaktionen er bekendt med Bents rigtige navn) - som dagligt besøger både varimestuen og *Sundhedsafdelingen* - kan nikke genkendende til.

'Det er en grænse at overskride at tage stoffer sammen med folk, der ikke tager noget. Fx folk, der kun drikker,' siger Bent. Men overordnet synes han ikke, det betyder noget for fællesskabet. Der er ikke nogen, der forsøger at presse andre til at tage noget, de ikke har lyst til, fortæller han.

Fællesskabet er i det hele taget noget, Bent værdsætter højt. Til trods for, at han bor 13 km fra Vejle, kommer han i varimestuen 4-6 timer hver dag. Han holder meget af at være sammen med andre i samme situation som han selv. Han er dog først begyndt at komme i varimestuen, efter *Sundhedsafdelingen* er blevet etableret.

For nogle år siden prøvede han at besøge varme-

stuen en enkelt gang, men følte sig fornærmet af én fra personalet, og derfor gik der flere år, før han kom tilbage. Og det gjorde han kun, fordi en kammerat anbefalede den nye *Sundhedsafdeling*. Nu er han så glad for at komme der, at han forsøger at overtale andre af sine kammerater til at gøre det samme.

'Jeg kommer her først og fremmest for at tage mit "dyt" (stoffer, red.),' siger Bent uden tøven. 'Og så kommer jeg her også for det sociale og for trygheden,' fortæller han og uddyber, at især den gode hygiejne og de rene redskaber betyder meget. De eneste, han ved, der ikke har lyst til at komme i varimestuen eller *Sundhedsafdelingen*, er folk, der er jaget af andre i misbrugsmiljøet, fordi de skylder penge.

'Folk er glade for at komme her, fordi de kan komme her i stedet for at sidde ude i busken,' siger Bent og fortæller, at han også er rigtig glad for muligheden for via *Sundhedsafdelingen* at lære førstehjælp og give modgift, som begge dele indgår i et kursustilbud, Kirkens Korshær i Vejle udbyder. Bent var selv en

ivrig forkæmper for, at det skulle indføres, siger han. Han har prøvet at give modgift én gang til en kammerat, og det giver ham en stor tryghed at kunne gøre det og vide, at andre også kan hjælpe ham på samme måde, hvis det går galt.

Bent er ikke umiddelbart interesseret i at gå på afvæning, men han er glad for de gode råd, han kan få om sit stofindtag hos personalet i *Sundhedsafdelingen*, selv om han ikke synes, de ved helt så meget om det, som han selv og de andre stofbrugere gør. Lige nu erkender han, at hans eget misbrug (bestående af heroin, kokain og morfin) er for stort, og at han har svært ved at finansiere det. Det er en af de ting, han håber, han kan få styr på, gerne sammen med *Sundhedsafdelingen*.

Ikke den oplagte by i rækken

Vejle er en middelstor by med ca. 56.000 indbyggere. Danmarks fem andre stofindtagelsesrum er placeret i landets tre største byer med tre i København, et i Aarhus og et i Odense. Som Danmarks 9. største by er Vejle derfor ikke en umiddelbart oplagt by til at åbne landets sjette stofindtagelses- og sundhedsrum for misbrugere i. Gitte Frederiksen, som er medlem af partiet Venstre og formand for Voksenudvalget i Vejle Kommune, fortæller dog, at man i Vejle havde oplevet 13 stofrelaterede dødsfald og derfor gerne ville gøre noget mere inden for misbrugsområdet.

’Vi ville især opprioritere sundhedsområdet og ad den vej få flere i lægebehandling og misbrugsbehandling ved mere dialog, så vi kan komme i kontakt med og få skabt en tillid i forholdet til de mest udsatte. Målet er at hindre dødsfald, give rådgivning, vejledning og støtte og at få flere ud af misbruget, i behandling og gerne i egen bolig og i uddannelse og/eller arbejde.’ Hun fortsætter: ’Vi (Voksenudvalget) har set det (stofindtagelses- og sundhedsrum) i Odense og undersøgt, hvordan det fungerer andre steder, og vi mener, det er vejen frem til at få flere ud af misbruget og få en bedre sundhed og livskvalitet. Da det også var muligt at søge en pulje fra staten, og vi fik bevilget penge til det, gav det os mulighed for at realisere det.’ Fremover håber Gitte Frederiksen, at en pulje fra Socialministeriet kan være med til at finansiere den fortsatte drift af Kirkens Korshærs sundhedsafdeling. Resten vil Vejle Kommune selv betale.

Ifølge Gitte Frederiksen har Vejle Kommune oplevet *Sundhedsafdelingens* første år som meget positivt. Gitte Frederiksen henviser til Halvårsrapporten, hvor man bl.a. læse, at der fra december 2016 til og med maj 2017 i alt er foretaget 213 behandlinger på 49 borgere. Der har i samme periode også været 497 stofindtag fordelt på 53 brugere, og så er 4 borgere blevet sendt i misbrugsbehandling hos Vejle Misbrugscenter.

Gitte Frederiksens råd til andre kommuner og byer, som går i tanker om at åbne et stofindtagelses- og sundhedsrum, er at sikre, at både borgere og politikere forstår, hvorfor man vælger at etablere sådan et tilbud til byens udsatte borgere. Og selv om det giver debat, så skal man holde fast i, at stofindtagelses- og sundhedsrum giver de mest udsatte en bedre sundhed og hjælp til at komme ud af et misbrug. ■